

УДК. 658.15:333.433:339.33

О. В. Воронченко,
ст. викладач кафедри фінансових ринків,
Національний університет ДПС України, м. Ірпінь, Україна

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ОПТОВИХ РИНКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

O. Voronchenko,
senior teacher, National University of State Tax Service of Ukraine

EVALUATION OF THE FINANCIAL CONDITION OF WHOLESALE MARKETS OF AGRICULTURAL PRODUCTS UKRAINE

У даній роботі проведено оцінку фінансового стану оптових ринків сільськогосподарської продукції України. Доведено, що ефективність фінансово-господарської діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції визначається їх фінансовим станом. Фінансовий стан є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин суб'єкта господарювання, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. На основі коефіцієнтного аналізу було визначено основні показники, що характеризують фінансовий стан оптових ринків, зокрема, платоспроможність та ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність. Встановлено, основні причини, які негативно впливають на фінансовий стан: обмежений обсяг власних джерел фінансового забезпечення, недостатність зовнішніх джерел фінансового забезпечення, високий рівень кредиторської заборгованості.

In this paper, an assessment of the financial condition of wholesale agricultural markets in Ukraine. It is proved that the efficiency of financial and economic activity of wholesale markets for agricultural products is determined by their financial situation. The financial situation is the result of the interaction of all elements of financial relations entity determined by a combination of industrial and economic factors and characterized by a system of indicators that reflect the presence, location and use of financial ratio analysis based resursivNa was the main indicators characterizing the financial position of the wholesale markets, in particular, solvency and liquidity, financial stability, business activity. Established the main causes that negatively affect the financial condition, a limited amount of own sources of financial support, lack of external financial support, a high level of accounts payable.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансове забезпечення, показник, ліквідність, ділова активність, платоспроможність.

Key words: financial position, financial security, index, liquidity, business activity, ability to pay.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У процесі реалізації стратегічних напрямів розвитку сільського господарства необхідно оцінювати існуючі та потенційні джерела фінансового забезпечення суб'єктів господарювання. Періодична оцінка джерел фінансового забезпечення служитиме орієнтиром для користувачів фінансової інформації (інвесторів, кредиторів, органів виконавчої влади в аграрному секторі та ін.), сприятиме з'ясуванню фінансово-економічного стану та перспектив розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції, реалізації управлінських заходів.

До проблеми аналізу та оцінки джерел фінансового забезпечення суб'єктів господарювання оптових ринків сільськогосподарської продукції необхідно підходити комплексно, враховуючи теоретико-методологічні напрацювання у цій сфері та специфіку організації діяльності ОРСП.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Науковим доробком процесів фінансового забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції стали праці видатних вітчизняних та зарубіжних вчених економічної та фінансової аграрної науки, зокрема Г. Александера, В. Андрійчука, О. Ворсовського, О. Гудзь, У. Гладкої, М. Дем'яненка, С. Захаріна, П. Канінського, І. Кікоть, Ю. Лупенка, М. Маліка, В. Ситника, П. Стецюка та ін. Їхні фундаментальні дослідження знаходяться в основі дослідження сутності проблем фінансування оптових ринків сільськогосподарської продукції, що засвідчує початок якісно нового підходу до дослідження проблем фінансового забезпечення як цілісної конструкції. Проте слід відмітити, що спостерігається відсутність наукових досліджень щодо комплексного вирішення проблем аналізу фінансового забезпечення функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні.

Таблиця 1. Аналіз ліквідності оптових ринків сільськогосподарської продукції*

ОРСП	Роки	ТОВ РСГП «Столичний»	ТОВ РСГП «Шувар»	ТОВ РСГП «Гектар»	ТОВ РСГП «Агробізнес»	ТОВ РСГП «Ясинуватський агросервіс»
Коефіцієнт покриття	2010	8,79	8,41	6,72	1,11	1,20
	2011	0,78	0,50	0,85	0,97	0,59
	2012	0,99	0,46	0,58	0,16	0,97
	2013	1,13	0,83	0,52	0,22	0,96
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2010	8,79	8,35	6,18	1,10	1,20
	2011	0,74	0,49	0,85	0,97	0,54
	2012	0,88	0,46	0,50	0,16	0,94
	2013	1,04	0,81	0,43	0,14	0,93
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2010	0,02	5,68	0,07	0,11	0,01
	2011	0,29	1,00	0,002	0,14	0,22
	2012	0,43	0,29	0,0001	0,0001	0,84
	2013	0,49	0,44	0,0001	0,0001	0,84
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	2010	756,6	46807,0	-299,0	-19,6	25,0
	2011	-4530,4	-20634	-944,0	-33,0	-35454
	2012	-1241	-61891	-7515	-9437	-2834
	2013	-843,8	-18542	-9198	-26423	-4302

* розраховано автором за даними фінансової звітності оптових ринків сільськогосподарської продукції

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в оцінці фінансового стану оптових ринків сільськогосподарської продукції України з метою визначення рівня їх фінансового забезпечення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ефективність фінансово-господарської діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції визначається, в першу чергу, їх фінансовим станом. Адже в умовах ринкової економіки обґрунтованість та дієвість управлінських рішень на мікро- та макрорівнях значною мірою залежить від результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, зміст якої виходить за межі обчислення окремих коефіцієнтів і передбачає вивчення комплексу показників, які відображають різні аспекти діяльності. Тому визначимо основні показники, що характеризують рівень фінансового забезпечення, зокрема, платоспроможність та ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність та прибутковність суб'єктів господарювання.

На підприємстві рівень фінансового забезпечення основної діяльності визначають за допомогою коефіцієнтів ліквідності. Показники зазначених коефіцієнтів відповідають на питання, як швидко підприємство спроможне погасити свої зобов'язання за розрахунками з кредиторами, по заробітній платі, з бюджетом тощо.

У світовій практиці ліквідність підприємства визначають за допомогою коефіцієнтів ліквідності, а саме: абсолютної ліквідності, швидкої

ліквідності та коефіцієнту покриття. Коефіцієнт ліквідності розраховується як відношення короткострокових пасивів та активів, що використовуються для їх погашення.

Проаналізуємо рівень ліквідності ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Столичний", ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Шувар", ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Агробізнес", ТОВ "Ринок сільськогосподарської

продукції "Гектар" та ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Ясинуватський агросервіс" (табл. 1).

Коефіцієнт покриття вимірює загальну ліквідність і показує, якою мірою поточні кредиторські зобов'язання забезпечуються поточними активами, тобто скільки грошових одиниць поточних активів припадає на 1 грошову одиницю поточних зобов'язань. Якщо співвідношення менше, ніж 1:1, то поточні зобов'язання перевищують поточні активи. Нормативне значення цього показника дорівнює 2,0.

Таким чином, можна зробити висновок, що чим більше поточних активів (ресурсів, які швидко можна перевести в готівку) та менше короткострокових зобов'язань (борги підприємства, строк погашення яких не перевищує одного року) має підприємство, тим краще його фінансовий стан.

Як свідчать дані таблиці 1, найвищий коефіцієнт покриття в усіх досліджуваних суб'єктів господарювання спостерігався в 2010 — та 2011 рр. найгірша ситуація була в 2012 р., коли межі коефіцієнта покриття були 0,16—0,99. Низьке значення коефіцієнта поточної ліквідності інформує про недостатньо ефективне управління фінансовими ресурсами, а також неналежну активність оптової та роздрібної торгівлі на оптових ринках сільськогосподарської продукції в Україні.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (миттєвої ліквідності), є проміжним коефіцієнтом покриття і показує яка частина поточних активів з відрахуванням запасів і дебіторської заборгованості, платежі по якій очікуються не більш як через 12 місяців після звітної дати, покривається поточними зобов'язаннями. Для під-

приємств України рекомендована величина цього коефіцієнта коливається у межах від 0,8 до 1,0. Однак вона може бути надзвичайно високою через не виправдане зростання дебіторської заборгованості. Як бачимо за даними таблиці 1, ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Столичний", ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Шувар", ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Гектар" мають високе значення коефіцієнта швидкої ліквідності в 2010 р., яке знаходиться в межах 6,18—8,79. За 2011—2013 рр. в ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Столичний" значення коефіцієнта швидкої ліквідності знаходиться в межах норми. В ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Агробізнес" та ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Ясинуватський агросервіс" за 2012—2013 рр. спостерігається негативна тенденція зі стійкого зниження коефіцієнта швидкої ліквідності. Критичною виглядає ситуація в ТОВ "Агробізнес", де даний коефіцієнт коливається в межах 0,16—0,14. З метою поліпшення значення коефіцієнту швидкої ліквідності ми рекомендуємо збільшити найбільш ліквідні активи, або ж зменшити рівень поточних зобов'язання (зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності являється найбільш жорстким критерієм платоспроможності і показує, яку частку короткострокової заборгованості підприємство може погасити найближчим часом. Загальноприйнята величина цього коефіцієнта повинна перевищувати 0,2. Дані таблиці 1 свідчать, що в ТОВ "Гектар" та ТОВ "Агробізнес" існують серйозні проблеми із абсолютною ліквідністю, оскільки за 2010—2013 рр. значення коефіцієнтів коливалося в межах 0,0001—0,14, і жодного року не досягло нормативного значення. Тобто даним суб'єктам господарювання слід рекомендувати вжити заходів щодо його збільшення. Цього можна досягти, якщо збільшити найбільш ліквідні активи, або зменшити найбільш термінові зобов'язання та короткострокові пасиви (короткострокові кредити та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями).

В цілому, характеризуючи рівень фінансового забезпечення через групу показників ліквідності, ми можемо констатувати неправильне використання оборотного капіталу, внаслідок чого величина оборотного капіталу в всіх суб'єктів господарювання має від'ємне значення, що викликано: відверненням засобів в дебі-

торську заборгованість, вкладення в надпланові запаси і на інші цілі, які тимчасово не мають джерел фінансування.

Важливою умовою фінансової стійкості є наявність фінансових ресурсів для розвитку, що характеризує власні кошти для фінансування інвестицій і фінансову політику оптових ринків сільськогосподарської продукції, тобто його здатність розвиватися в умовах внутрішнього й зовнішнього середовища. Для цього підприємство повинне мати гнучку структуру фінансових ресурсів, при необхідності мати можливість залучати позикові кошти, а також мати можливість вчасно повернути взятую позичку зі сплатою належних відсотків за рахунок прибутку або інших фінансових ресурсів, тобто бути кредитоспроможним. Оцінку фінансової стійкості оптових ринків сільськогосподарської продукції необхідно розпочати з наступних коефіцієнтів, що характеризують фінансову стійкість з позиції фінансової структури капіталу:

- коефіцієнт фінансової автономії;
- коефіцієнт маневреності власних засобів;
- коефіцієнт фінансової стабільності;
- коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу;
- коефіцієнт концентрації власного капіталу (табл. 2).

Якість фінансового забезпечення, а також стан та коливання ефективності функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції характеризує оптимальність формування пасивів підприємств, зокрема відведених у них частці власного капіталу. Безперечним моментом є те, що такі чинники, як: дефіцит доступних, за вартістю, позикових коштів, висока залежність роздрібною та оптовою торгівлю України від інфляційних процесів, експортно-імпоротної політики держави, споживчих можливостей споживачів.

Як свідчать дані таблиці 2, коефіцієнт автономії лише в одного суб'єкта господарювання ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Шувар" має позитивне значення, проте нижче від нормативного. Решта досліджуваних суб'єктів господарювання мають від'ємні значення. Чим більшим є від'ємне значення, тим менш стабільним є підприємство, оскільки для нормалізації свого фінансового стану та виходу з кризи йому необхідно залучити до господарського обороту більше власних активів.

Аналіз коефіцієнтів (табл. 2) у цілому свідчить про негативні тенденції у зміні досліджуваних показників. При цьому значення коефіцієнта фінансової автономії (незалежності) є прийнятним для ТОВ "Столичний" та ТОВ "Шувар", виходячи з їх специфіки. Рівень кое-

Таблиця 2. Аналіз фінансової стійкості оптових ринків сільськогосподарської продукції, у 2010—2013 рр.*

ОРСП	Роки	ТОВ РСГП «Столичний»	ТОВ РСГП «Шувар»	ТОВ РСГП «Гектар»	ТОВ РСГП «Агробізнес»	ТОВ РСГП «Ясинуватський агросервіс»
Коефіцієнт автономії	2010	0,02	0,29	-0,04	0,22	0,68
	2011	0,01	0,02	-0,05	0,25	-0,03
	2012	0,12	0,02	-0,06	-0,3	-0,04
	2013	0,19	0,03	-0,12	-0,38	-0,07
Коефіцієнт маневреності власних засобів	2010	-36,1	-1,04	-1,16	-0,04	0,1
	2011	-76,75	-35,83	-2,2	-0,08	-24,65
	2012	-4,46	-51,5	-7,76	-1,69	-13,12
	2013	-2,17	-22,15	-2,69	-1,18	-8,47
Коефіцієнт фінансової стабільності	2010	0,93	0,4	-0,02	0,29	2,11
	2011	-0,01	0,03	-0,04	0,33	-0,03
	2012	0,14	0,02	-0,06	-0,26	-0,04
	2013	0,19	0,03	-0,11	-0,31	-0,08
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	2010	1,08	2,47	-18,43	2,74	0,47
	2011	135,4	39,17	-27,3	3,02	-36,2
	2012	7,01	65,23	-22,25	-3,82	-24,22
	2013	8,17	32,94	-9,43	-4,16	-12,22
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	2010	0,02	0,29	-0,02	0,19	0,68
	2011	0,01	0,02	-0,04	0,25	-0,03
	2012	0,12	0,02	-0,05	-0,3	-0,04
	2013	0,18	0,03	-0,12	-0,37	-0,07

* розраховано автором за даними фінансової звітності оптових ринків сільськогосподарської продукції.

фіцієнта фінансової стійкості у 2010—2013 рр. дає підстави стверджувати про перевищення позикових коштів над власними у всіх досліджуваних суб'єктів господарювання, що з урахуванням спеціалізації та галузевих особливостей формування капіталу є прийнятним. Коефіцієнт структури залученого капіталу за 2010—2013 рр. має тенденцію про зростання, проте даний факт можна пояснити періодичним залученням капіталу. Дане пояснення цілком підтверджується і з наступним коефіцієнтом, як бачимо, коефіцієнт кредиторської заборгованості може мати місце у суб'єктів господа-

рування, які пов'язані з торгівлею, проте великі розміри кредиторської заборгованості є негативною тенденцією і свідчать про напруженість фінансового стану та платіжної дисципліни. Вцілому, значення показників фінансової автономії (незалежності) є зависоким навіть за загально рекомендоване 0,5 [5].

Ще однією групою показників, які дозволяють охарактеризувати рівень фінансового забезпечення є ділова активність суб'єктів господарювання. Ділова активність суб'єкта господарювання виступає індикатором розвиненості відносин, зв'язків, можливостей у державі, є проявом про-

Таблиця 3. Динаміка показників ділової активності оптових ринків сільськогосподарської продукції з позиції фінансової структури капіталу, у 2010—2013 рр.

ОРСП	Роки	Коефіцієнт оборотності активів	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Строк погашення дебіторської заборгованості	Строк погашення кредиторської заборгованості	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Коефіцієнт оборотності основних засобів	Коефіцієнт оборотності власного капіталу
ТОВ РСГП «Столичний»	2010	0,07	0,08	0,57	640,4	4562,5	0,22	0,89	4,96
	2011	0,05	0,08	0,61	598,4	4562,5	0,27	0,76	6,53
	2012	0,03	0,6	0,28	1303,6	608,3	0,50	0,20	0,38
	2013	0,04	1,17	0,63	579,4	312,0	0,63	0,14	0,35
ТОВ РСГП «Шувар»	2010	0,25	3,97	1,46	250	91,93	131,5	0,83	1,37
	2011	0,18	3,92	1,59	229,6	93,11	148,8	0,89	1,53
	2012	0,20	3,52	2,63	138,8	103,69	82,3	1,48	3,09
	2013	0,27	3,41	4,50	81,1	107,04	37,70	2,29	11,77
ТОВ РСГП «Гектар»	2010	0,01	0,08	0,41	890,2	4562,5	0,98	44,3	0,07
	2011	0,05	0,84	0,12	3041,7	434,5	0,63	36,7	-0,81
	2012	0,06	0,92	0,10	3650	396,7	0,87	62,5	-1,29
	2013	0,04	0,35	0,08	4562,5	1042,9	0,41	32,0	-0,43
ТОВ РСГП «Агробізнес»	2010	0,007	0,01	0,003	121667	365000	0,0001	0,06	0,005
	2011	0,0001	0,006	0,006	608333,3	60833,3	0,0001	0,03	-0,0004
	2012	0,0004	0,004	0,0001	3650000	91250	0,003	0,04	-0,0002
	2013	0,0002	0,005	0,0001	3650000	73000	0,007	0,01	-0,0001
ТОВ РСГП «Ясинуватський агросервіс»	2010	0,19	0,84	0,72	506,9	434,5	0,83	0,10	-0,04
	2011	0,03	0,60	0,76	480,3	608,3	0,95	0,11	-0,99
	2012	0,02	0,71	1,59	229,6	514,1	0,73	0,09	-0,44
	2013	0,02	1,59	0,45	811,1	229,6	0,45	0,12	-0,31

* розраховано автором за даними фінансової звітності оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Таблиця 4. Дебіторська та кредиторська заборгованість оптових ринків сільськогосподарської продукції, тис. грн.

ОРСП	Роки	ТОВ РСГП «Столичний»	ТОВ РСГП «Шувар»	ТОВ РСГП «Гектар»	ТОВ РСГП «Агробізнес»	ТОВ РСГП «Ясинуватський агросервіс»
Дебіторська заборгованість	2010	177,2	11101,0	2316	580,9	148
	2011	29161,0	30595	5191	864,6	26333
	2012	41725	14319	8957	1762,1	9003
	2013	28690	35711	8222	4237,0	8217
Кредиторська заборгованість	2010	-	5930	311	-	-
	2011	14086	8965	467	16	6627
	2012	21371	12395	979	40,3	1672
	2013	8382	13824	920	108,8	3041

Джерело: дані фінансової звітності ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Столичний".

зорості діяльності, відкритості бізнес-процесів, свідченням дієвості та дотримання законодавчих і нормативно-правових норм, наслідком ефективного управління (на відміну від ділової пасивності) [2, с. 37]. Показники ділової активності характеризують ефективність використання фінансових ресурсів оптових ринків сільськогосподарської продукції, швидкість обороту капіталу та вкладених ресурсів (табл. 3).

При прискоренні оборотності оборотних активів із запасів оптових ринків вивільняються величезні суми активів, які можна додатково направляти на фінансування основної діяльності, проте жоден з оптових ринків не мав у своєму складі запасів за аналізований період [3].

Зменшення показника оборотності активів в ТОВ "Агробізнес" та ТОВ "Ясинуватський агросервіс" на 20—37% на аналізований період означає зниження кругообігу коштів підприємств, що є негативною тенденцією. Зменшення оборотності власного капіталу свідчить про зниження швидкості оборотності власного капіталу, тобто зменшення ефективності його використання. Строк обороту дебіторської заборгованості збільшився майже у 4,5 рази в ТОВ "Столичний" та ТОВ "Шувар", тобто дані суб'єкти господарювання отримують оплату по рахунках пізніше, що негативно позначається на діловій активності підприємств. Строк обороту кредиторської заборгованості є досить великим у всіх аналізованих оптових ринків. Адже незначне збільшення строку обороту кредиторської заборгованості означає зменшення швидкості сплати заборгованості підприємства. Проте позитивним моментом у діяльності оптових ринків є те, що строк погашення кредиторської заборгованості знизився в 14,6 разів в ТОВ "Столичний" та 1,9 рази в ТОВ "Ясинуватський агросервіс"

Для визначення рівня фінансового забезпечення ОРСП не можна використовувати тільки дані фінансової звітності, оскільки вона відображає фінансовий стан ОРСП на звітну дату, а для підприємства актуальним залишається пи-

тання на скільки реально нині підприємство забезпечене фінансовими ресурсами для здійснення основної діяльності та які можливості ОРСП погасити свою кредиторську заборгованість [4]. Яка частина дебіторської заборгованості може перетворитися на грошові кошти, чи вистачить запасів, які залишаться після погашення короткострокових боргів для здійснення основної діяльності.

При проведенні аналізу кредиторської заборгованості потрібно розділити всіх кредиторів на першочергових та другорядних. Черговість може бути визначена й з точки зору наслідків затримки платежу. Першочергові кредитори — це ті, сума зобов'язань яких становить в загальній вартості 80 % від всієї заборгованості.

Дебіторська заборгованість пов'язана з проблемою неплатежів. ОРСП першочергово розв'язують власні проблеми, незважаючи на використання фінансових зобов'язань із платежів перед контрагентами. Така поведінка ОРСП зумовлена відсутністю їхньої майнової відповідальності за невикористання договірних зобов'язань і дає їм змогу ухилитися від взаєморозрахунків із контрагентами. ОРСП можуть одночасно мати кредиторську і дебіторську заборгованість, проте покривати одну заборгованість іншою забороняється (табл. 4).

Аналіз дебіторської заборгованості показав, що сума дебіторської заборгованості у 2010—2013 рр. зростала у всіх досліджуваних суб'єктів господарювання. Значні розміри дебіторської заборгованості призводять до самовільного перерозподілу оборотних активів між оптовими ринками, контрагентами, державою і фізичними особами. Дебіторська заборгованість — це тимчасове заморожування оборотних активів у господарській діяльності оптового ринку, що є причиною його фінансових ускладнень [3]. Якщо відносини між суб'єктами господарювання передбачають можливість виникнення дебіторської заборгованості, то в договорах необхідно

передбачати штрафні санкції за несвоєчасну оплату покупцями вартості товарів, готової продукції, робіт і послуг. Особливу увагу в процесі аналізу дебіторської заборгованості слід приділити статті "Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги", яка має найбільшу питому вагу в загальній сумі дебіторської заборгованості. Питома вага дебіторської заборгованості показує, яка частина оборотних засобів оптового ринку зосереджена в розрахунках. У цілому ми можемо рекомендувати керівництву оптових ринків звернути увагу на відповідні договори з контрагентами.

Важливе значення при оцінці фінансового забезпечення має дослідження кредиторської заборгованості, адже кредиторська заборгованість вилучає кошти з обороту оптових ринків замість їх ефективного використання, тим самим погіршуючи фінансовий стан оптових ринків та рівень їх фінансового забезпечення.

Кредиторська заборгованість у досліджуваних оптових ринків була присутня на протязі 2010—2013 рр. Наявність кредиторської заборгованості у оптових ринків суттєво впливає на забезпечення оборотними коштами. Повільні розрахунки по її погашенню надають оптовим ринкам додаткову можливість короткострокового фінансування. Оптові ринки здебільшого самостійно вирішують питання щодо обсягів, строків і форми платежів постачальникам. Що стосується розрахунків з бюджетом і банками, оптові ринки сільськогосподарської продукції намагаються виконувати свої фінансові зобов'язання, оскільки це пов'язано з застосуванням штрафних санкцій за порушення як строків, так і обсягів платежів. Таким чином, наявність високого рівня кредиторської заборгованості є свідченням того, що оптові ринки сільськогосподарської продукції свої фінансові труднощі перекладають перш за все на своїх постачальників сільськогосподарської продукції. Негативним моментом у діяльності оптових ринків є також відношення суми дебіторської до кредиторської заборгованості. Здебільшого, за 2010—2012 рр. сума дебіторської заборгованості майже у два рази перевищувала суму кредиторської заборгованості, а у 2013 р. дебіторська заборгованість перевищує суму кредиторської у 1,8—3,5 разів. Це свідчить про те, що оптові ринки несвоєчасно розраховувалися за власними поточними зобов'язаннями та не використовували кредиторську заборгованість як основне джерело фінансового забезпечення.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Таким чином, проведений фінансового стану оптових ринків сільськогосподарської продукції України з метою визначення рівня їх фінансового забезпечення дає можливість встановити основні причини, які негативно впливають на рівень фінансового забезпечення. Зокрема це обмежений обсяг власних джерел фінансового забезпечення та недостатність зовнішніх джерел фінансового забезпечення.

Література:

1. Бланк И.А. Управление финансовыми ресурсами. — М.: Омега-Л, ООО "Эльга", 2011. — 768 с.
2. Мешкова Н.Л. Економічна сутність ділової активності промислового підприємства [Текст] / Н.Л. Мешкова // Економічний вісник Донбасу. — 2013. — № 1. — С. 36—39.
3. Рибалко О.М., Сичова М. Б. Деякі аспекти ефективного управління дебіторською заборгованістю // Вісник Запорізького національного університету. — 2011. — № 1 (9). — С. 164—169.
4. Синчак В.П. Організація фінансового забезпечення сільгоспвиробників за умов інтеграції у СОТ / В.П. Синчак, Т.А. Вінська // Зб. наук. праць Подільського держ. аграрно-техн. ун-ту. — Т. 2. — 2009. — Вип. 17. — С. 684—689.
5. Уолш К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Уолш К.; пер. з англ. — К.: Всеуците; Наукова думка, 2001. — 367 с.

References:

1. Blank, I. A. (2011), *Upravlenie finansovymi resursami* [Management of financial resources], Elga, Moscow, Russia.
 2. Meshkova, N. L. (2013), "Economic essence of business activity of industrial enterprises", *Ekonomichnyj visnyk Donbasu*, vol. 1, pp. 36—39.
 3. Rybalko, O.M. and Sychev, M. B. (2011), "Some aspects of effective management of accounts receivable", *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*, vol. 1 (9), pp. 164—169.
 4. Synchak, V. P. and Vinsky, T.A. (2009), "Financial Engineering farmers for the integration of the WTO", *Zbirnyk naukovykh prats' Podil's'koho derzhavnoho ahrarno-tekhnichnoho universytetu*, vol. 17, pp. 684—689.
 5. Walsh, K. (2001), *Kliuchovi finansovi pokaznyky. Analiz ta upravlinnia rozvytkom pidpryemstva* [Key financial indicators. Analysis and development management company], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
- Стаття надійшла до редакції 16.12.2014 р.*